

III.

Sploh bodi vsakega Slovenca in Hrvatov dolžnost, da izvršuje svoje politične pravice v smislu tega programa, da svojemu jeziku daje veljavo pri vsaki priliki in da snuje ali podpira socialna, kulturna in gmotna podjetja narodnih Slovencev in Hrvatov.

IV.

Koalicija parlamentarnih strank, podpirajoča vlado, katera zahteva, da mirujejo večja politična vprašanja, kakeršno je brez dvojbe tudi narodno vprašanje, je izvršenju našega narodnega programa kvarna, in vsi naši zastopniki bi jo morali pobijati. Postopanje slovenskih državnih poslancev, stoječih izven koalicije, se torej odobrava, koalirani slovenski poslanci, kateri so se zavezali izstopiti iz koalicije, če se jim od vladne strani ne da poročstva za ugodno rešitev narodnih teženj, se pa pozivljejo, da izstopijo iz koalicije, in to ne samo radi tega, ker se to poročstvo ni dalo in se ga tudi v bodoče ni nadejati, nego tudi zato, ker se s koalicijo načelno vzdržuje protislovanski sistem. Najnovejši dogodki proti dvojezičnim napisom na sodnih poslopih v Istri pričajo, kako protivna je koalicija narodni enakopravnosti in dokazujejo, da slovenski, v koaliciji stoječi poslanci še tej trohi enakopravnosti do veljave pripomoči ne morejo.

V.

Slovenci in istrski Hrvatje kot versko-nravstveno in dinastično čuteči narod zahtevajo izvedbo politične enakopravnosti, zlasti uvedbo občne volilne pravice in pravično uredbo volilnih okrajev. Dalje naj se vsa skrb obrača na zdrav napredek narodnega gospodarstva, zlasti na nezavisnost od tujega kapitala, podpiraje slovenske in hrvatske posojilnice in hranilnice, katerim bodi mestna hranilnica ljubljanska središče — in na zboljšanje gospodarskih razmer poljedelskega, trgovskega, obrtnega in delavskega stanu.

V tem oziru se z veseljem pozdravlja krščansko-socialno gibanje.

VI.

Konstatuje in obžaluje se, da se je deloma osobito na Kranjskem zapustil slovenski narodni program, a ustvaril drug program, v katerem se slovenska narodnost ne nahaja kot smoter in kateri daje potuho popustljivosti in brezbržnosti v narodnih vprašanjih, kakor osobito na obžalovanja vreden način dokazuje od slovenskega deželnega odbora kranjskega izdana in od one strani odobravana prepoved samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani.

Priznavajo se pa načela katoliške vere kot trden temelj razvoju slovenskega naroda, ter se izreka želja, da bi na tej in na narodni podlagi zložno sodelovali vsi Slovenci v težkem boju za narodov obstanek.

VII.

Sedaj organizovano delovanje v vse te namene na Koroškem, Primorskem in Štajarskem naj pripoznajo in krepko podpirajo vsi Slovenci in Hrvatje.

Na Kranjskem pa naj se v iste namene združijo in organizujejo vsi Slovenci pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot „narodna stranka“; njeno delovanje naj vkupno z odborom zaupnih mož vodi izvršilni odbor v Ljubljani, kateri bode tudi v neprestani delavni dotiki in vzajemnosti s političnimi vodstvi izvenkranjskih Slovencev, oziroma istrskih Hrvatov.

V dosego organizovanja narodnega dela in vzajemnosti med nami v vseh pokrajinah naj se skrbi za jednotno postopanje narodnega časnikarstva in za krepko podporo istemu v duševnem in gmotnem oziru. Posebno naj se skrbi za ustanovo skupnega organizacijskega fonda.

Politični pregled.

Državni zbor je ta teden nadaljeval svoje posvetovanja o zakonu proti pijančevanju. Levičarji so se pokazali kot nasprotniki tega zakona in najbrž zaradi tega, da bi židovski lastniki žganjarij ne imeli kake škode. Nekateri so naravnost proti zakonu, drugi pa skušajo po ovinkih ga narediti iluzoričnega. To se je jim nekoliko že posrečilo. Tako se je sklenilo, da se tisti ne sme kaznovati, ko se upijani, temveč le tisti, ki koga v pijančevanje zapelje. Pri tem je levičar Menger bil pokazal vso svojo zgovornost. Tudi se je sklenilo, da deželni zbori določijo, katere dni in koliko časa morajo biti žganjarije zaprte. Ker imajo v mnogih deželnih zborih liberalci večino, bodo že poskrbeli, da se bode tudi žganje točilo ob nedeljah in praznikih. Pomenljivo je, da je Mladočeh Adamek pri tej priliki zagovarjal posvečevanje nedelj in praznikov in da se zatorej popolnoma ustavi točenje žganja te dni. Naposled se je predloga vrnila odseku.

Parlamentarično zborovanje. — Državni zbor bode zboroval do 15. t. m. Dne 17. t. m. se snide gorenjeavstrijski, dne 19. t. m. moravski deželni zbor. Gališki deželni zbor se snide po božičnih praznikih, češki pa po novem letu. Drugi deželni zbori najbrž začno svoje delovanje še pred Božičem. Prvi teden v februarju se deželni zbori že zaključijo in državni zbor začne svoje delo. Do Velike noči ima zbor rešiti še davčno reformo. Ob enem bode mej pomladanskim zasedanjem se v pododseku, oziroma v odseku nadalje obravnavala volilna reforma, katera je faktično najbrž že za sedaj pokopana. Sedaj se gre le za to, kakšen pogreb jej koalicije priredi.

Volilna reforma. — V poljskem klubu se je izrazil minister Madejski, da brez volilne reforme ne bode nobene vlade. Potem je torej razširjenje volilne pravice gotovo, naj ostane ta ali pa pride druga vlada. Gre torej le za način, kako naj se reforma izvede. Odsek za volilno reformo je te dni nadaljeval posvetovanja. Izražajo se kaj različni nazori. Najbolj jedina je še levica, ki hoče posebno kurijo za industrijske delavce in druge manjše davkoplačovalce. Pri konservativcih je pa toliko mislij, kolikor glav, in gospodje le premišljajo, kako bi stvar zavlekli. Proti delavski kuriji hočejo osnovati kmetijske zbornice z volilno pravico, razdeliti trgovske in obrtne zbornice, v štiri oddelke vsako s posebno volilno pravico. Ločen naj bi bil velik in mali obrt, velika in mala trgovina. Vse to je prav lepo, a pomisliti je, da za take preme ne bode dobiti dvetretjinske večine. Karakteristično je pa, da so vsi konservativci proti temu, da bi se kmetijskim delavcem dala volilna pravica.

Koalicija. — „Vaterlandu“ ni zadosti, da je koalicija na Dunaji, prenesel bi jo rad tudi v praški mestni zbor. Te dni je priporočal, da bi Staročehi se zvezali z Nemci pri vsakih mestnih volitvah. Volili naj bi nekaj Nemcev v zbor in ž njimi vzajemno postopali proti Mladočehom. „Vaterland“ to

svoje mnenje podpira s tem, da so baje v dunajskem mestnem zboru tudi trije Čehi. To je pač le pesek v oči. Tisti 3 Čehi se več ne zavedajo svoje narodnosti in se v mestnem zboru nikdar ne potegnejo za češke težnje. Za kakšnega zmernejšega moža Nemci ne marajo, kar so pokazali napadi na direktorja Heinricha. katerega je praško mesto odposlalo v dež šol. svet. „Vaterland“ naj le pripravi Nemce v Brnu, Opavi, na Dunaji, v Mariboru in Celji, da bodo volili v zbor kacega Slovana ne le po rojstvu, temveč tudi po mišljenji. še le potem naj daje svete Čehom v Pragi. Mi Nemce le predobro poznamo in vemo, da bi taka prijenljivost le škodovala.

Srbija in Rusija. — Srbska vlada je odpoklicala svojega zastopnika v Peterburgu ter dosedaj še ni imenovala naslednika. Čuje se, da srbska vlada niti ne misli na zopetno nameščenje srbskega poslanika v Peterburgu in namerava diplomatske zveze z Rusijo popolnoma pretrgati. To vse pa zaradi tega, ker srbski kralj ob prihodu v Peterburg k pogrebu carjevem ni bil zadosti prijazno sprejet. Mogoče, da ta vest ni istinita, vendar je pa verjetna. Razni čudni dogodki v Srbiji provzročeni največ vsled homatij v kraljevski rodbini, dali so lahko povoda dovolj, da srbskega kralja niso v Peterburgu posebno prijazno sprejeli, kar je zopet prav lahko napotilo srbskega kralja oziroma vlado k napominanemu odločnemu koraku.

Rusija. — Manifest izdan povodom carske poroke. vsi izšli ukazi tičočii se pomiloščenja raznih kaznjencev in sploh vso obnašanje novega ruskega carja Nikolaja II. dajo sklepati, da hoče biti novi car vseskozi pravičen, milostljiv, dober in miroljuben vladar. Celo Poljaki, veliki nasprotniki carskega despotizma upajo na boljše čase, istotako katoliki ruski. Posebno pa car ob vsaki priliki izraža svoje miroljubje, kot vir blagostanja narodov. Oni, ki so skušali precej črno narisati nastopajočega carja ruskega, so se motili. Že to, da je car baje že sklical veljake v posvetovanje za ustanovitev ustave mora na vsakega napraviti najboljši vtis o svobodoljubnem velikem novem ruskem vladarji.

Rusija in Francija. — General Boisdeffre se je vrnil v Pariz iz Peterburga, kamor je bil poslan, da kot zastopnik predsednika Perierja prisustvuje pri pogrebu umrlega carja. Poročal je o svojem bivanju v Peterburgu predsedniku Perierju, povdarjal v svojem poročilu, kako je bil prijazno sprejet in kako je ruski narod ob vsaki priliki dal duška simpatijam do francoskega naroda. Tudi je Boisdeffre baje sporočil predsedniku velevažne politične stvari.

Madagaskar. — Boj mej Madagaskarci in Francozi je že počel. Na oklic vladarice, ki ga je izdala na svoj madagaskarski narod in v katerem istega roti, da naj se vzdigne proti francoskim usiljencem in iste pomandra, napali so Madagaskarci že eno francosko ladijo. Kri sicer ni tekla, ker so se maloštevilni Francozi pravočasno umaknili iz ladije. Da Francozi ne bodo tega prvega srečnega poskusa Madagaskarcev pustili brez povračila je umevno in tudi gotovo, da bodo precej primerno zavrnilo Madagaskarce.

Azija. — V jako obupnem in žalostnem položaji nahaja se Kitajska. Poražena je od Japonske. In kaj je Kitajski prizadjalo poraz? Sama trdoglavost, ker ji ne gre v glavo, da je treba napredka in to povsod, posebno pa v vojni. Majhna Japonska, ki je napram velikanskemu kitajskemu cesarstvu pravi pritlikavec, ima svojo vojno izvežbano v evropskem duhu, Kitajska pa le v svojem nazadnjaškem in sedanjim svetovnim potrebam se ne prilegajočem smislu. In posledica tega je po nastali vojski mej obema državama, popolni poraz poslednje. Kitajska želi že miru. Pričela se je pogajati z Japonsko, ki pa zahteva obile odškodnine. Pred vsem znatno denarno odškodnino, potem neodvisnost Koreje in slednjič tudi kraje kitajske, katere so za časa vojne zasedli. Če bi se pa vojska nadaljevala, zahtevali bodo pa še več. Kitajska se trudi, da bi Japonce pregovorila za manjše zahteve, toda ti se ne

udajo. Mej obema posredujejo zedinjene države amerikske, kojih predsednik Cleveland se je na kongresu te dni v Washingtonu izrazil, da mu je prav na sreci narediti mir mej Japonci in Kitajci.

Obrtnija.

Dolenjevavstrijski katoliški shod.

Obljubili smo, da bomo še kaj spregovorili o sklepih katoliškega shoda, ki je bil nedavno na Dunaji. Za sedanji čas so posebno važni sklepi o socialnih stvareh. V tem oziru se je ta shod v svojih resolucijah pred vsem pridružil resolucijam prejšnjih katoliških shodov, kolikor se tičejo obnovljenja krščanskega družbenega in gospodarskega reda.

Naravno je, da se je ta shod bavil z nedeljskim in prazničnim počitkom. Sklenil je, da naj se ta počitek raztegne tudi na praznike. Velja naj pa ne le za delavce, temveč tudi za javne in zasebne uradnike. Trpi naj 6 ur. Pri taci podjetjih in uradih, kjer more nekaj ljudij zmirom biti v službi, naj se pa poskrbi, da bode vsakdo vsaj po jeden dan v tednu imel prost. Poleg tega naj se pa službovanje tako razvrsti, da bode vsakdo vsaj vsako drugo nedeljo ali praznik imel priložnost zadostiti svojim verskim dolžnostim. Ta sklep katoliškega shoda pozdravljati moramo z veseljem, ne le z verskega, temveč tudi s socialnega stališča in le želimo, da bi se zakonodajalci ozirali nanj.

Za delujoče stanove je shod zahteval varstvo proti prehudemu izkoriščenju in izsesavanju. Delo žensk in otrok v tovarnah naj se omeji, kjer mogoče po odpravi.

Naravno je, da se popolnoma strinjamo s sklepom shodovim, če tudi bi morda bili želeli v vsem nekoliko več jasnosti. Tu se čuti, da so na shodu vplivali nekoliko nekateri gospodje, ki imajo rudnike in tovarne, kateri pač nimajo nič proti temu, da se teoretično kak shod izreče proti prehudemu izkoriščenju delavcev, ali vendar ne marajo slišati, da bi se stvar prenesla v življenje in zatorej če le morejo preprečijo kak jasen sklep o taci stvareh. Prepričani smo, da bi bili sklepi jasnejši, če bi na shodu bili sami krščanski socialisti.

Shod zahteva, da se omeji nepoštena konkurenca. Želja po tacem shodu se je nedavno izjavila v državnem zboru. Poslanec Kronawetter je tedaj pripovedoval drastične vzglede o taci sleparijah, kako se prodaja blago za vse kaj družega, kakor je, in da človek nič ne opravi pri sodišči, ako toži v takim slučaju.

Obrtnika in kmeta dandanes najbolj tlači pomanjkanje denarja. V tem, ko drugi stanovi lahko po ceni dobe denar na posodo, ga mali obrtnik in pa kmet ne moreta dobiti. Shod je v tem oziru priporočal snovanje zadrug in zlasti posojilnic po Raiffleisnovem sistemu. Pri tej priliki z veseljem omenjamo, da smo Slovenci, kar se tiče posojilnic, tako rekoč prehiteli Nemce. Naše posojil-